

Literatūrų ir kalbų funkcionavimas Lietuvoje: lietuvių-lenkų moksliniai ir kultūriniai ryšiai = Funkcjonowanie języków i literatur na Litwie : litewsko-polskie związki naukowe i kulturowe. Kolektywinė monografija. Vilniaus universitetas, Filologijos fakultetas, Polonistikos centras; sudarė ir redagavo Miroslav Davlevič, Irena Fedorovič, Algis Kalėda. Vilnius : Vilniaus universitetas : Vilniaus universiteto leidykla, 2014 (Vilnius : Baltijos kopija). 446, [1] p. : iliustr., diagr., faks. Virš. ir nugar. antr.: Kalbų ir literatūrų funkcionavimas Lietuvoje. Str. ir santr. liet., angl., lenk. ISBN 978-609-459-347-5 5.

Monograficzny zbiór studiów naukowych pt. *Literatūrų ir kalbų funkcionavimas Lietuvoje: lietuvių-lenkų moksliniai ir kultūriniai ryšiai/ Funkcjonowanie języków i literatur na Litwie : litewsko-polskie związki naukowe i kulturowe* jest swego rodzaju podsumowaniem dotychczasowej działalności naukowej Centrum Polonistycznego Uniwersytetu Wileńskiego, jego badań i kontaktów z litewskimi filologami oraz z polonistyką zagraniczną. Monografia odzwierciedla bogaty obraz współczesnych badań polonistycznych. Składają się na nią artykuły badaczy uniwersyteckich znanych w Polsce i na Litwie, poświęcone tematyce litewskiej i pogrupowane według zasady chronologiczno-tematycznej. Można stwierdzić, że dane kompendium obejmuje określoną i spójną całość istotnego, aktualnego materiału badawczego.

Pierwsza część monografii pt. *Tradycja wspólnych dziejów oraz współczesne stosunki polsko-litewskie* (str. 25–124) jest poświęcona omówieniu dawnych oraz współczesnych związków polsko-litewskich. Najstarsze piśmiennictwo jest analizowane z tego punktu widzenia przez naukowców polskich (A. Romanowski, B. Cywiński, A. Szawerna-Dyrzka, A. Kowalczykowa, E. Smułkowa, J. Kaczorowski, M. Wakar) i litewskich (V. Ušinskienė, R. Jakubėnas, P. Lavrinec).

W drugim rozdziale zbioru — *Od Mickiewicza do Miłosza. Związki literackie litewsko-polskie (XIX-XXI wiek)*, str. 125–258 — są wyeksponowane największe osobowości nowszego etapu w rozwoju związków polsko-litewskich. Naukowcy dotychczas znajdują możliwości odsłaniania mniej znanych faktów, osobliwości, dotyczących życia i twórczości wybitnych pisarzy. Wyświetla się to w takich, na przykład, artykułach, jak *Staropruski tekst Adama Mickiewicza* J. Ławskiego (str. 126–144), *Romantyzm Mickiewicza z perspektywy polskiej i litewskiej* B. Chachulskiej (str. 159–164), *Syrokomla i rzewność* R. Okulicza-Kozaryna (str. 165–175), *Związki Maironisa z kulturą i literaturą polską* M. Pokorskiej-Iwaniuk (str. 176–190) i in. Dany rozdział uzupełniają też panoramiczne artykuły na temat wzajemnego oddziaływania literatur (M. Jackiewicz, T. Bujnicki), w tym studium o przekładach literatury polskiej na język litewski (A. Kalėda).

Księgę owocnie uzupełnia rozdział trzeci — *Jan Karłowicz i jego epoka (1836–1903)*, str. 259–344. Prezentuje on wyniki projektu, poświęconego wybitnemu je-

zykoznawcy polskiemu Janowi Karłowiczowi. Realizatorzy projektu naświetlają osiągnięcia naukowca nie tylko w dziedzinie lingwistyki (H. Karaś), lecz imponująco charakteryzują J. Karłowicza jako osobowość o szerokich horyzontach, jako człowieka, który znacząco się przyczynił do umacniania polsko-litewskich więzi kulturalnych (M. Davlevič, I. Fedorovič, K. Rutkowska).

Studia stricte lingwistyczne zgrupowane są w czwartym rozdziale zbioru pt. *Litwa a językowy obraz świata* (str. 345–437), w którym również odnajdujemy немало związków z analizą literaturoznawczą. Takie syntetyczne podejścia uwypuklają się w pracach M. Płusy, J. Chojak, W. Krupowies, K. Geben. Jeżeli chodzi o ciekawy według zamierzeń artykuł W. Krupowies *Świat zastygły w języku. O kresowizmach w poezji Miłosza raz jeszcze* (str. 381–389), na pewno wzbogaciłoby go wprowadzenie szerszego kontekstu, gdyby Autorka pokusiła się o głębszą analizę również innych utworów Noblisty, w których występuje słownictwo regionalne, między innymi — o charakterystykę funkcji artystycznej regionalizmów w różnych tekstach.

Podsumowując należałoby podkreślić, że zbiór studiów *Literatūra ir kalbų funkcionalimas Lietuvoje: lietuvių-lenkų moksliniai ir kultūriniai ryšiai/ Funkcjonowanie języków i literatur na Litwie: litewsko-polskie związki naukowe i kulturowe* uwzględnia poziom, jaki osiągnęła współczesna nauka, jest zorientowany na wyeksponowanie wielokulturowości w przestrzeni globalnej, na poszukiwanie swoistych pomostów między różnymi kulturami pogranicza. Stwarza on możliwość do pogłębiania i poszerzania zarysowującego się w większości artykułów perspektywicznego dyskursu naukowego. Można zatem twierdzić, że recenzowany tom zasługuje na upowszechnienie wśród szerszej społeczności naukowej: z całą pewnością zainteresuje on polonistów, lituanistów, jak też wszystkich zainteresowanych poruszaną w nim problematyką.

Halina Turkevič

Litewski uniwersytet edukologiczny (Wilno, Litwa)

Wrzesień 2015 r.

E-mail: halina.turkevic@leu.lt